

فهرست

صفحه	عنوان
۵	فصل اول : جغرافیا چیست؟
۶	درس اول: جغرافیا علمی برای زندگی بهتر
۱۴	درس دوم: روش مطالعه و پژوهش در جغرافیا
۲۳	فصل دوم : جغرافیای طبیعی ایران
۲۴	درس سوم: موقعیت جغرافیایی ایران
۳۴	درس چهارم: ناهمواری های ایران
۵۱	درس پنجم : آب و هوای ایران

گروه مشاوره فراهوش
INSTAGRAM : FARA_H00SH99
WEB : FARAHOOSH99.IR

فراهوش

فصل ۱

جغرافیا چیست؟

جغرافیا علم بررسی روابط متقابل انسان و محیط

طبیعی برای بهبود زندگی بشر است.

شما در این درس با چرایی جغرافیا و روش مطالعه در آن آشنا

می شوید

گروه مشاوره فراهوش

INSTAGRAM: FARA_HOOSH199

پل طبیعت - تهران

درس ۱

جغرافیا، علمی برای زندگی بهتر

طی سال های گذشته، مطالبی دربارهٔ محیط پیرامون خود و سایر مکان ها خوانده اید. اطلاعات مربوط به کرهٔ زمین، مانند زیستگاه های مختلف، آب و هوا، رودها و کوه ها و حتی مسائل مربوط به آداب و رسوم و سنت ها به ما کمک می کند که دانش ما از محیط پیرامون و سایر مکان ها افزایش یابد. آیا شناخت محیط در جهت بهبود کیفیت زندگی انسان نقشی داشته است؟

سازه های آبی شوشتر (خوزستان)

انسان در طول تاریخ تلاش کرده است که ناشناخته های جهان هستی را معلوم و با استفاده از علوم مختلف، وضع زندگی خود را بهبود بخشد.

«جغرافیا»

یکی از قدیمی ترین دانش های بشری به شمار می رود .
واژهٔ جغرافیا، که برای اولین بار توسط :

اراتوستن دانشمند یونانی ارائه شد

معنی لغوی جغرافیا : شامل کلمات GEO (زمین) و GRAPHY (ترسیم و توصیف) است،
تعریف جغرافیا از نظر اراتوستن:

اوجغرافیا را علم مطالعهٔ زمین به عنوان جایگاه انسان تعریف می کند .
امروزه بسیاری از جغرافی دانان اعتقاد دارند که :

جغرافیا آن قسمت از دانش بشری است که به انسان کمک می کند با ویژگی های طبیعی و انسانی و روابط بین آنها در محیط آشنا شود و از آنها در جهت بهبود زندگی خویش استفاده کند

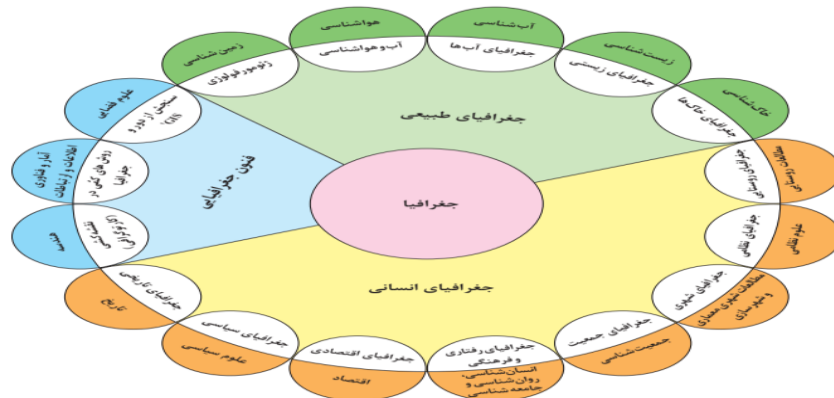
INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

ارتباط بین جغرافیا و سایر رشته‌ها:

بین جغرافیا و سایر رشته‌ها ارتباط وجود دارد. جغرافیا با کمک گرفتن از سایر علوم به سؤالات خود پاسخ می‌دهد

دهد

شکل ۲- ارتباط بین علوم و فنون مختلف جغرافیا و شاخه‌های آن

برای درک بهتر شکل بالا چند مثال در رابطه جغرافیا با دیگر علوم

تفاوت هواشناسی و آب و هواشناسی:

اینکه «با افزایش ارتفاع دما کاهش می‌یابد» یک اصل هواشناسی است ولی بررسی تأثیر این رابطه بر مکان و زندگی انسان نظیر: نوع مصالح ساختمانی، منابع آب، فعالیت اقتصادی، جاذبه‌های گردشگری و ... در حوزه آب و هواشناسی است.

تفاوت اقتصاد و جغرافیای اقتصادی:

علم اقتصاد تولید، توزیع و مصرف کالاها و خدمات، نظام‌های اقتصادی و عرضه و تقاضا را مطالعه می‌کند و جغرافیای اقتصادی به چگونگی معیشت گروه‌های انسانی در مکان‌های مختلف در رابطه با محیط زندگی شان می‌پردازد برای مثال چگونه منابع معدنی یک ناحیه در شکل‌گیری شهرهای صنعتی تأثیر دارد؟

ارتباط جغرافیا با علم آمار:

جغرافیدان جهت جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات مورد نیاز خود از علم آمار و فناوری اطلاعات و ارتباط کمک گرفته و با استفاده از سخت‌افزار و نرم‌افزارهای متعدد در زمان کوتاه و با دقت زیاد به سؤالات تحقیق خود پاسخ می‌دهد.

ارتباط جغرافیا با دیگر علوم: (نتیجه‌گیری)

بنابراین علم جغرافیا از یافته‌های علوم دیگر استفاده کرده و با یک دید همه‌جانبه بررسی‌ها و مطالعات خود را در مورد پراکندگی پدیده‌ها و روابط بین آنها انجام می‌دهد. البته این رابطه بین جغرافیا با سایر علوم دو سویه بوده و در یک جریان دو طرفه از داده‌ها و یافته‌های یکدیگر استفاده می‌نمایند.

فراہوش

۱- مکان

مفاهیم اساسی دانش جغرافیا

۲- روابط متقابل انسان و محیط

اطلاع از مفاهیم پایه ای هر علم برای درک آن لازم و ضروری است؛ به همین دلیل با برخی از مهم ترین مفاهیم جغرافیا آشنا می شویم

۱- مکان:

تعریف مکان بسیاری از فعالیت های انسان و طبیعت در جا و محل معینی انجام می شود. این جا و محل را مکان می نامند؛

مثال: خانه، کوهستان، دریا، مزرعه، مدرسه و کارخانه هر کدام، مکان است.

تأثیرگذاری و تأثیرپذیری مکان با مثال:

در هر مکان، پدیده های مختلفی هستند که بر یکدیگر تأثیر گذاشته و به نوبه خود از هم تأثیر

می پذیرند؛

مثال: یک روستا را در نظر بگیرید که خاک، آب، سرمایه و نیروی انسانی آن بر نوع اشتغال آن تأثیر می گذارد. این روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری به صورت جریانی پیوسته در مکان ادامه دارد و سبب تغییر شکل مکان ها می شود.

میدان آزادی تهران ۱۳۶۵

میدان آزادی تهران ۱۳۹۵

۲- روابط متقابل انسان با محیط:

دو عامل مهم در علم جغرافیا: انسان و محیط

محیط طبیعی، مجموعه ای متعادل است.

بهرمندی انسان از محیط:

با ورود انسان، زمینه های تغییر در محیط فراهم می شود. هوش و استعداد انسان به او در جهت تغییر کمک می کند تا از محیط خود بهره مند شود

عوامل گسترش دسترسی و تاثیر انسان در محیط:

در دهه های اخیر، فناوری به کمک انسان آمده و سبب شده است که انسان در محیط، تأثیر بسیاری بگذارد
فناوری های جدید، انسان را قادر به بهره برداری از اعماق زمین کرده و میزان دسترسی انسان را گسترش داده است.

تبدیل محیط طبیعی به محیط جغرافیایی:

انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط دست می زند و در نتیجه محیط طبیعی به محیط جغرافیایی تبدیل می شود.

بادگیر دوطبقه ابرکوه - استان یزد

انسانی

طبیعی

تعامل

سد شاه عباسی (طیس، خراسان جنوبی) قدیمی ترین و بزرگ ترین سد قوسی جهان است که یکی از نمونه های عالی خلاقیت، دوراندیشی و سخت کوشی ایرانیان است

عملکرد انسان در ارتباط با محیط طبیعی به دو گونه است:

- درک توان ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها
- نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته ها

کشاورزی و رفع نیازها برداشت چای لاهیجان گیلان

قطع بی رویه درختان جنگل مازندران

به نظر شما کدام یک از این عملکردها تعادل محیط را در مدت طولانی حفظ می کند؟

از آنجا که جغرافیا روابط متقابل انسان را با محیط، مطالعه و بررسی می کند، بنابراین شناخت توان ها و ظرفیت های محیطی **بدون دانش جغرافیا** ممکن نیست؛ پس جغرافیا علمی برای زندگی بهتر است

عملکرد مثبت و منفی انسان را در هر یک از نواحی زیر بررسی کنید و جدول را کامل نمایید

جنگل گلستان استان گلستان

زردکوه چهارمحال و بختیاری

ساحل بندر انزلی گیلان

کویر ریگ جن سمنان

ناحیه	عملکرد مثبت انسان	عملکرد منفی انسان
کوهستانی	جلوگیری از فرسایش خاک تولید برق آبی ایجاد ورزش های مناسب	چرای بی رویه دام گسترش مناطق مسکونی در نقاط مرتفع آلودگی محیط
جنگلی		
بیابانی		
ساحلی		

کل نگری یا دید ترکیبی در جغرافیا

روش مطالعه جغرافی دانان :

دید ترکیبی یا کل نگری

عامل و چرایی استفاده از دید ترکیبی بوسیله جغرافیدانان:

چگونگی شکل گیری محیط های جغرافیایی، که حاصل روابط متقابل انسان و محیط است، سبب می شود جغرافی دان **با دید ترکیبی یا کل نگری**، موضوعات را مطالعه و بررسی کند؛ زیرا اجزا و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر عمل می کند.

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

تعریف دید ترکیبی : WEB : FARAHOOSH99.IR

به طور مثال جغرافی دان با **هدف توسعه یک شهر**، به مطالعه همه جانبه می پردازد و این مسائل را طرح و مطالعه می کند.

- ۱) با تهیه نقشه شهر، امکان گسترش فیزیکی شهر را بررسی می کند. (نقشه خوانی)
- ۲) مطالعه بافت جمعیت شهر، میزان رشد آن و امکان مهاجرپذیری آن را حدس می زند (جغرافیای جمعیت)
- ۳- با مطالعه میزان منابع آب شهر، امکان توسعه شهر را پیش بینی می کند. (جغرافیای آب ها)
- ۴-

شهر کوهپایه ای سی سخت کهگیلویه و بویراحمد

فعالیت

اگر بخواهید با دید ترکیبی، روستای زیر را مورد مطالعه قرار دهید با توجه به شکل، چه سوالاتی برای آن طرح می کنید؟

- ۱- شیب قرارگیری روستا چگونه است؟
- ۲- آیا وقوع سیل در این روستا امکان پذیر است؟

- ۳-
- ۴-
- ۵-

دانش آموزان عزیز بعد از مطالعه مطالب درس اول به سئوالات زیر پاسخ دهید:

- ۱- جغرافیا را تعریف کنید؟
- ۲- واژه جغرافیا برای اولین بار توسط ارائه شد.
- ۳- تعریف جغرافیا از نظر اراتوستن را بنویسید؟
- ۴- مکان را تعریف کنید و مثال برنید؟
- ۵- د.و عامل مهم در علم جغرافیا کدامند؟
- ۶- عملکرد انسان در ارتباط با محیط طبیعی به چند گونه است مثال بزنید
- ۷- چگونه محیط طبیعی به محیط جغرافیایی تبدیل می شود؟
- ۸- دید ترکیبی چیست؟
- ۹- چرا جغرافیدان با دید ترکیبی موضوعات را مطالعه و بررسی می کند؟
- ۱۰- اگر بخواهید با دید ترکیبی (روستا یا شهرکی) را در اطراف محل زندگی خود مورد مطالعه قرار دهید چه سوالاتی برای آن طرح می کنید؟ (۳ سوال طرح کنید)

گروه مشاوره فراهوش

INSTAGRAM : FARA_H00SH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

درس ۲

روش مطالعه و پژوهش در جغرافیا

در درس گذشته دانستیم که

در محیط جغرافیایی، اجزا و عوامل محیطی در ارتباط با یکدیگر، عمل می کنند؛ به همین دلیل جغرافی دانان با به کارگیری **دید ترکیبی** به مطالعه محیط می پردازند و به حل مسائل آن، اقدام می کنند.

اما سؤال این است ابزارها و شیوه هایی که به جغرافی دانان کمک می کند تا بررسی های لازم را انجام داده و راه حل هایی مناسب پیشنهاد دهند چیست؟

در جغرافیا **شش سؤال اساسی** وجود دارد که جغرافی دان در بررسی های خود با آن روبه روست.

سوالات کلیدی در جغرافیا

۱- کجا؟

۲- چه چیزی؟

۳- چرا؟

۴- چه موقع؟

۵- چه کسانی؟

۶- چگونه؟

سوالات جغرافیا عبارتند از:

نحوه تفهیم و به کار گیری سوالات جغرافیا باتوجه به مثال گردوغبار (ریزگردها)

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

سؤال **کجا**، با رکن اساسی جغرافیا یعنی مکان وقوع پدیده ها سروکار دارد. این اتفاق در کجا رخ داده است؟ (جنوب و غرب کشور)

سؤال **چه چیز**، بر ماهیت هر پدیده یا مسئله، دلالت دارد؛ مثال: چه اتفاقی رخ داده است؟ (وجود ریزگردهای بیش از حد مجاز در هوا).

گرد و غبار در شهر اهواز استان خوزستان

توفان گرد و غبار دهلران استان ایلام

سؤال **چرا**، به علت وقوع پدیده می پردازد. چرا این پدیده به وجود آمده است؟ (تداوم خشکسالی در سال های اخیر).

سؤال **چه موقع**، بر روند زمانی موضوعات می پردازد. چه زمانی این پدیده، شدت می یابد؟ (فصل گرم سال).

سؤال **چه کسی** یا **چه کسانی**، انسان و روابط متقابل او را با محیط، مورد توجه قرار می دهد. چه کسانی یا کدام فعالیت ها و برنامه های انسانی در این پدیده اثر داشته است؟ (بی توجهی به تثبیت خاک).

سؤال **چطور**، به بررسی سیر تکوین و تحول پدیده می پردازد. زمینه های به وجود آورنده این پدیده چیست؟ (قطع درختان، از بین رفتن دریاچه ها، باتلاق ها، واحه ها و...)

گروه مشاوره فراهوش
INSTAGRAM : FARA_H00SH99
WEB : FARAHOOSH99.IR

فعالیت:

توفان عصر یکشنبه بیست و هشتم تیرماه ۱۳۹۴

توفان در کن و سولقان تاکنون ۲۰ کشته بر جا گذاشته است. بر اثر این بارندگی و سیل، مقداری از کوه های سمت امام زاده داوود ریزش کرده است؛ تعدادی از درختان شکسته شده و به همراه مقداری سنگ، حرکت کرده و در مسیر پل کیگا قرار گرفته که تعدادی از شهروندان که در این مسیر قرار گرفته اند، جان خود را از دست داده اند. دوکارگر چینی شاغل در پل سنگان آزادراه تهران شمال هم بین کشته شدگان حادثه هستند

کجا؟

چه چیز؟

چرا؟

کی (چه وقت)

چه کسانی؟

چطور؟

کجا؟

چه چیز؟

چرا؟

کی (چه وقت)

چه کسانی؟

چطور؟

مراحل پژوهش در جغرافیا

دلیل کشف ناشناخته توسط انسان

حس کنجکاوی انسان درباره جهان و مسائل گوناگون آن سبب تلاش او برای **کشف ناشناخته ها**، شده است.

امروزه برای پاسخگویی به نیازها و سؤالاتی که برای انسان به وجود می آید رو شهای علمی مختلف وجود دارد.

علم جغرافیا همانند سایر علوم برای رسیدن به پاسخ مسائلی که با آن روبه رو است به تحقیق و پژوهش می پردازد.

مراحل پژوهش

گام اول: طرح سؤال و بیان مسئله:

نکات مهم در مورد طرح سنوال و بیان مسئله توسط پژوهشگر:

پژوهشگر برای دستیابی به شناخت و آگاهی از مسئله ای که در ذهنش پدید آمده است، ابتدا باید مسئله خود را

۱- به صورت **واضح و روشن** بیان کند.

۲- بهتر است صورت مسئله را به **شکل سؤالی** نوشته و از عبارات **خبری** یا جملات کلی و نامعلوم جلوگیری شود.

۳- در این مرحله، پژوهشگر از خود می پرسد انجام این پژوهش **چه اهمیتی** دارد؟

نکته مورد توجه در این مرحله این است که پژوهشگر باید پژوهش دیگران را مورد بررسی قرار دهد؛

۴- مطالعه **سابقه، پیشینه مسئله** و نتایج پژوهش دیگران، مورد نیاز پژوهشگر است. او با این کار نسبت به موضوع، اطلاعات بیشتری پیدا می کند.

و مهم تر از همه، پی می برد سؤالی که برایش پیش آمده قبلاً پاسخ داده شده است یا خیر؟

مثالی در مورد طرح سوال و بیان مسئله

مثال

عوامل مؤثر در افزایش جمعیت شهر کرج در دهه اخیر چیست؟

شهرکرج استان البرز

گام دوم: تدوین فرضیه

جرا فرضیه سازی یکی از مراحل حساس پژوهش است؟
زیرا فرضیه ها در هر پژوهش، نقش راهنما را دارد و به فعالیت هایی که قرار است انجام شود جهت می دهد.

تعریف فرضیه : پاسخ پیشنهادی و حدس اندیشمندانه محقق به سوال تحقیق است.

پژوهشگر با توجه به مسئله خود، پیشنهادها و خبرهای اولیه را در چارچوب مسئله پژوهش خود ارائه می کند

فرضیه های پژوهشگر بستگی به میزان ۱- دانش

۲- تجربیات

۳- سوابق پژوهشی در دسترس او

مثالی در مورد تدوین فرضیه

مثال

- به نظر می رسد وجود زمینه های مناسب اشتغال، عامل افزایش جمعیت شهر کرج است.
- به نظر می رسد وجود خدمات آموزشی، درمانی و تفریحی، عامل افزایش جمعیت شهر کرج است.

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

گام سوم: جمع آوری اطلاعات

جغرافی دانان برای مطالعه و پاسخگویی به سوالات خود به اطلاعات نیاز دارند. آنها تلاش می کنند اطلاعات لازم را از منابع و روش های مختلفی به دست آورند.

- ۱- روش کتابخانه ای
- ۲- روش میدانی

الف) روش کتابخانه ای:

این روش در تمامی پژوهش های علمی، مورد استفاده قرار می گیرد. در برخی از آنها تمام تلاش پژوهشگر در کتابخانه صورت می گیرد و در برخی دیگر، بخشی از پژوهش در آنجا انجام می شود

مثال

● پژوهشگر به سالنامه آماری یک دهه مراجعه می کند و تغییرات جمعیتی شهر کرج را مورد مطالعه قرار می دهد. او با کمک عکس های هوایی و ماهواره ای، رشد فیزیکی شهر کرج را طی یک دهه بررسی می کند.

تصاویر داده شده، برخی از منابع گردآوری اطلاعات کتابخانه ای را نشان مس دهد که مورد استفاده جغرافی دان قرار می گیرد.

عکس هوایی روستای قاضی جهان آذربایجان شرقی

نقشه استان اردبیل

سالنامه آماری کشور

شهر تفرش استان مرکزی تصویر ماهواره ای

ب) روش میدانی:

پژوهشگر در این روش برای گردآوری اطلاعات ناگزیر است
۱- به مکان مورد تحقیق برود ۲- با مراجعه به افراد یا محیط ۳- برقراری ارتباط مستقیم با مکان
مورد مطالعه به گردآوری اطلاعات بپردازد. در واقع، او باید ابزار اسنجش و اطلاعاتی خود را به
مکان مورد نظر ببرد

ابزارهای گردآوری اطلاعات میدانی
۱- پرسش نامه
۲- مصاحبه
۳- مشاهده

مثال

پژوهشگر با تعدادی از ساکنان یکی از محله‌های قدیمی شهر کرج، مصاحبه می‌کند و ضمن توجه به تغییرات
جمعیتی به بررسی علت‌های پنهان تغییرات هم می‌پردازد.

فراہوش

گام چهارم: پردازش اطلاعات

پس از جمع‌آوری، استخراج و طبقه‌بندی اطلاعات، مرحله پردازش است

تعریف پردازش اطلاعات:

یعنی حذف اطلاعات غیرضروری و حفظ اطلاعات مرتبط با پژوهش و تجزیه و تحلیل اطلاعات
آغاز می‌شود.

مثال

درصد تغییرات جمعیت و درصد شاغلان در یک دهه در شهر کرج با استفاده از روش‌های آماری مورد تجزیه
و تحلیل قرار می‌گیرد.

گام پنجم: نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

نحوه نتیجه‌گیری:

در مرحله آخر، پژوهشگر با نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل اطلاعات، پاسخ مسئله پژوهش را می‌یابد. او
ضمن ارائه دلایل علمی و منطقی به تأیید یا رد فرضیه یا فرضیه‌های خود می‌پردازد.

در صورتی که فرضیه یک پژوهشگر رد شود چرا نباید دلسرد شود؟
در صورتی که فرضیه یا فرضیه‌های یک پژوهشگر رد شود، پژوهشگر نباید دلسرد شود و پژوهش خود
را بیهوده پندارد،

زیرا این پژوهش به کسانی که با این سؤال مواجه شده اند پاسخ می دهد و از طرح دوباره آن جلوگیری می کند

مثال

نتیجه گیری؛ بین تقاضای نیروی کار در شهر کرج و جذب جمعیت در آن، رابطه‌ای مستقیم وجود دارد. پیشنهاد؛ با توجه به قابلیت‌های جغرافیایی شهرهای اطراف، صنایع کوچک در آنجا ایجاد شود.

فعالیت

آیا تاکنون موضوعی جغرافیایی در اطراف شما بوده است که حس کنجکاوی شما را جلب کرده باشد؟ در جدول زیر، مسئله مورد نظر خود و موارد داده شده را تکمیل کنید

مراحل	نمونه
سؤال پژوهش	
فرضیه پژوهش	
جمع آوری اطلاعات	
پردازش اطلاعات	
نتیجه گیری و ارائه پیشنهادها	

گروه مشاوره فراهوش
 INSTAGRAM : FARA_HOOSH99
 WEB : FARAHOOSH99.IR

دانش آموزان عزیز بعد از مطالعه مطالب درس دوم به سئوالات زیر پاسخ دهید:

- ۱- از بین شش سوال اساسی جغرافیا کدامیک به علت وقوع پدیده می پردازد؟
- ۲- در طرح سوال و بیان مسئله باید به چه نکاتی توجه داشت ؟
- ۳- الف) فرضیه را تعریف کنید ؟ ب) فرضیه های پژوهشگر به چه عواملی بستگی دارد؟
- ۴- روش های جمع آوری اطلاعات توسط جغرافیدان کدامند ؟
- ۵- ابزارهای گردآوری اطلاعات مبدانی را نام ببرید و بنویسید مراجعه به روستا و بررسی سیل به کدامیک از ابزارهای گردآوری اطلاعات میدانی مربوط می شود؟
- ۶- پردازش اطلاعات را تعریف کنید و بنویسید مربوط به کدام گام پژوهش است؟
- ۷- در صورتی که فرضیه یک پژوهشگر رد شود چرا نباید دلسرد شود؟

گروه مشاوره فراهوش
INSTAGRAM : FARA_HOOSH99
WEB : FARAHOOSH99.IR

فصل ۲

جغرافیای طبیعی ایران

جغرافیای طبیعی به مطالعه ساختار و پراکندگی پدیده های طبیعی سطح زمین پرداخته و در پی یافتن راه حل هایی جهت رفع مشکلات محیطی است.
در این فصل شما با موقعیت جغرافیایی، شرایط و ویژگی های ناهمواری ها، آب و هوا و منابع آب ایران آشنا می شوید

موقعیت جغرافیایی ایران

تعریف موقعیت جغرافیایی :

محل قرار گرفتن هر پدیده در سطح کره زمین، **موقعیت جغرافیایی** آن پدیده است.

موقعیت جغرافیایی هر کشور از دو نظر قابل مطالعه است:

۱- **موقعیت ریاضی**

۲- **موقعیت نسبی**

۱- موقعیت ریاضی یا مطلق

کلاس شما چند ردیف نیمکت دارد؟ چند ستون دارد؟ شما در کدام ردیف و ستون کلاس نشسته اید؟ فرض کنید پاسخ شما ردیف سوم ستون وسط (دوم) کلاس باشد. این پاسخ، نشان دهنده موقعیت ریاضی شما در کلاستان است.

هر پدیده در روی زمین دارای **موقعیت ریاضی** است که این موقعیت فقط به آن پدیده تعلق دارد

تعریف موقعیت ریاضی:

مطلق یا ریاضی

موقعیت ریاضی ایران :

ایران در عرض جغرافیایی ۲۵ تا ۴۰ درجه در جنوب منطقه معتدله نیمکره شمالی و همچنین در ۴۴ تا ۶۳ درجه طول شرقی واقع شده است.

گسترده‌گی کشور ما در این عرض ها به **تنوع آب و هوا** در آن منجر شده است.

- ۱- نوع تولیدات کشاورزی
- ۲- محیط زیست
- ۳- پیشرفت کشور

تأثیرات تنوع آب و هوایی ایران

فعالیت

با استفاده از کتاب استان شناسی حدود تقریبی موقعیت ریاضی استان خود را در نقشه بالا مشخص کنید.
 ۲- در صورت امکان با استفاده از نرم افزار Google Earth موقعیت ریاضی مدرسه و منزل خود را مشخص نمایید

فعالیت

با توجه به مطالب یاد شده، مختصات جغرافیایی ایران را در نقشه زیر پیدا کنید

-فرض کنید بتوانیم موقعیت جغرافیایی ایران را تغییر دهیم. با توجه به موقعیت های ریاضی جدید، شرایط آب وهوایی ... را در این دو حالت بررسی، و موارد را با یکدیگر مقایسه کنید. در هر گروه یکی از موقعیت های فرضی را با موقعیت واقعی ایران مقایسه کنید

۲- موقعیت نسبی

نسبت قرارگیری محل نشستن شما به میز معلم، تخته کلاس، در ورودی و پنجره های کلاستان چگونه است؟ اگر هر کدام از این موارد، جابه جا شود بر شما تأثیر دارد؟ محل نشستن شما در کلاس نسبت به سایر پدیده ها موقعیت خاصی برای شما ایجاد کرده که با سایر هم کلاسی های شما متفاوت است

مکان نشستن شما نسبت به سایر پدیده های کلاس، **موقعیت نسبی** شما در کلاس است.

تعریف موقعیت نسبی :

موقعیت نسبی

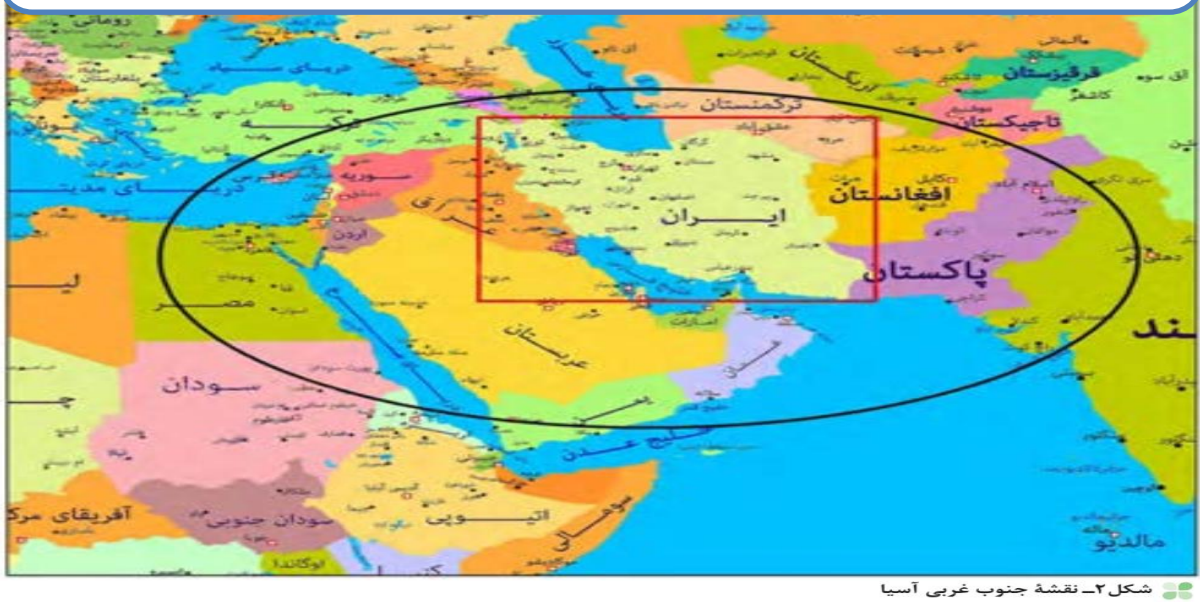
همه پدیده ها **موقعیت نسبی** دارند.

منظور از موقعیت نسبی هر کشور :

محل قرارگیری آن، نسبت به سایر کشورها، دریاها، تنگه* ها، کانال ها، خلیج* ها، منابع اقتصادی و ... است.

فعالیت

برای درک بهتر این مفهوم به نقشه زیر توجه کنید. موقعیت نسبی ایران را بررسی، و نتایج آن را در کلاس ارائه کنید

موقعیت نسبی ایران

دلایل ممتاز بودن موقعیت نسبی ایران :
قرار گرفتن در مجاورت خلیج فارس، دریای عمان، تنگه هرمز و نیز دریای خزر

دلایل اهمیت خلیج فارس :

۱- ارزش و نقش ارتباطی بین سه قاره **آسیا و اروپا** که در گذشته اهمیت داشته و اکنون نیز به عنوان حلقه ای از زنجیره **حمل و نقل کالا و نفت**، اهمیت خود را حفظ کرده است.

۲- بزرگ ترین منبع انرژی جهان، ذخایر با ارزشی دارد،
زیرا حدود ۶۶ درصد ذخایر **نفت** جهان و ۲۸ درصد ذخایر
گاز طبیعی را در خود جای داده است

۳- درآمدها و دلارهای ناشی از **صدور و فروش نفت خام**، منطقه خلیج فارس را به صورت یکی از
کانون های ثروتمند جهان در آورده است و این بازار مصرف بزرگ آن را به کانون توجه صادر
کنندگان **کالاهای صنعتی و غیرصنعتی** تبدیل کرده است

۴- این منطقه، ارزش **فرهنگی و سیاسی** دارد
زیرا خلیج فارس در **مرکز و قلب** ناحیه جغرافیایی و سیاسی جهان اسلام قرار دارد

مجموعه این ارزش هاست که قدرت های جهانی را در گذشته و امروز متوجه خلیج فارس کرده
است

زیرا تسلط بر تمام یا هر یک از این موارد، **موازنه قدرت*** را در جهان تغییر می دهد.

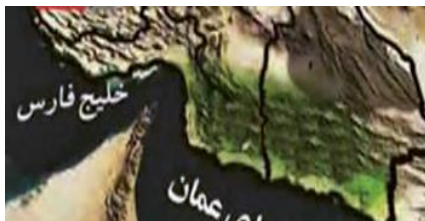
نقشه موقعیت جغرافیایی تنگه هرمز

تنگه هرمز،

آبراهه هلالی شکلی است که آب های آزاد اقیانوس هند و دریای عمان را به خلیج فارس متصل می کند. این تنگه به سبب اینکه دروازه خروجی نفت خلیج فارس است، مهم ترین آبراهه راهبردی استراتژیک* و یکی از گذرگاه های تجاری مهم جهان است)

تصویر ماهواره ای دریای عمان

دریای عمان:

به واسطه مجاورت با آب های آزاد اقیانوس هند و وجود سواحل با قابلیت های دفاعی (مناسب از نظر اقتصادی و نظامی اهمیت بسیاری برای ایران دارد

تصویر ماهواره ای دریای خزر

دریای خزر:

بزرگ ترین پهنه آبی محصور در خشکی به واسطه منابع نفت و گاز، تأمین ۹۰٪ از خاویار جهان و دسترسی به بازار مصرف ۳۰۰ میلیون نفری کشورهای آسیای میانه* از موقعیت نسبی بالایی برخوردار است

مرزهای سیاسی

تعریف مرز:

مرز مهم ترین عامل تشخیص و جدایی هر کشور از کشور همسایه است و نشان می دهد سرزمین یک کشور تا کجا امتداد دارد

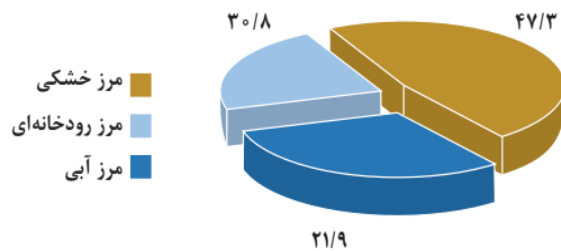
ایران کشور وسیعی است که حدود ۸۷۵۵ کیلومتر، مرز مشترک سیاسی با همسایگانش دارد و با ۱۵ کشور مرز خشکی یا آبی دارد.

ایران طولانی ترین مرز را با عراق و کوتاه ترین مرز را با ارمنستان دارد.

گروه مشاوره فراهوش
INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

۳۰
WEB : FARAHOOSH99.IR

با استفاده از نقشه جنوب غربی آسیا کشورهای همسایه ایران را نام ببرید. با دقت در نمودار زیر چه نکته مهمی توجه شما را به خطوط مرزی ایران جلب می کند؟

نمودار ۱- درصد انواع مرزهای ایران

پاسگاه مرزی

فعالیت

با توجه به درس یازدهم کتاب استان شناسی در مورد زندگی نامه یکی از شهدای دفاع مقدس که از اسلامی دفاع نموده اند تحقیق کرده و در کلاس ارائه دهید.

تعدادی از کشورها به علت مجاورت با دریا و دریاچه ها، امکان دسترسی به خطوط دریایی هم دارند. کشور ما از جمله کشورهای است که از طریق راه های آبی با کشورهای جهان در ارتباط است. راه های آبی، امکان روابط بازرگانی بیشتری را فراهم می کند.

مزیت دسترسی به آب های آزاد برای هر کشوری

۱- امکان ارتباط با سایر نقاط جهان

۲- دستیابی به منابع غذایی

۳- منابع معدنی

۴- سوخت های فسیلی

گروه مشاوره فراهوش
 INSTAGRAM : FARA_HOOSH99
 WEB : FARAHOOSH99.IR

فعالیت های دریانوردی در خلیج فارس و دریای عمان

جابه جایی کالا در اسکله شهید رجایی

یکی دیگر از مرزهایی که امکان دسترسی به سایر کشورهای جهان را امکان پذیر می سازد، خطوط هوایی است که از طریق آن، ارتباط با سایر نقاط جهان فراهم می شود

فعالیت

فراہوش

- ۱ مرزهای آبی شمال و جنوب ایران چه مزیت هایی برای کشور ما به وجود آورده است؟ با یکدیگر گفت و گو و نتایج آن را در به دبیر ارائه کنید.
- ۲ چرا تنگه ها، آبراهه های مهم و استراتژیک محسوب می شوند؟

دانش آموزان عزیز بعد از مطالعه مطالب درس سوم به سنوالات زیر پاسخ دهید:

- ۱- موقعیت جغرافیایی هر کشور از چند نظر قابل مطالعه است نام ببرید ؟
- ۲- موقعیت ریاضی ایران را بنویسید ؟
- ۳- گستردگی کشورما در عرض های مختلف به منجر شده است.
- ۴- منظور از موقعیت نسبی چیست ؟

۵- دومیورد از دلایل اهمیت خلیج فارس را بنویسید ؟

۶- چرا خلیج فارس ارزش فرهنگی ، سیاسی دارد ؟

۷- تنگه هرمز اقیانوس را به دریای عمان و خلیج فارس متصل می کند.

۸- اهمیت دریای عمان را بنویسید؟

۹- الف (مرز را تعریف کنید ؟ ب) کشور ایران با کدام کشورها کوتاه ترین و طولانی ترین مرز را دارد؟

۱۰- دسترسی به آب های آزاد برای هر کشوری چه مزیتی دارد؟

گروه مشاوره فراهوش

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99.IR